

การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหา เชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา

ความเชื่อมั่นในตนเองและทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย

DEVELOPMENT OF A LEARNING EXPERIENCE PACKAGE BASED ON GROUP ACTIVITIES AND
TORRANCE'S CREATIVE PROBLEM-SOLVING PROCESS AFFECTING
THE PROBLEM-SOLVING THINKING ABILITY, SELF-CONFIDENCE, AND
SOCIAL SKILLS OF EARLY CHILDHOOD

วารุณี เจริญวงศ์* พจมาน ชำนาญกิจ และ จินดา ลาโพธิ์

Warunee Chawiangwat*, Potchaman Chumnankit and Jinda Lapho

สาขาวิชาการวิจัยและพัฒนาการศึกษา คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร จังหวัดสกลนคร 47000

Program in Research and Development for Education, Faculty of Education Sakon Nakhon Rajabhat University,
Sakon Nakhon 47000, Thailand

*Corresponding author: Email: onon1384@gmail.com

รับบทความ 14 กรกฎาคม 2564 แก้ไขบทความ 22 กันยายน 2564 ตอรับบทความ 25 พฤศจิกายน 2564 เผยแพร่บทความ ตุลาคม 2565

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) พัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ สำหรับเด็กปฐมวัย 2) เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย หลังเรียนและก่อนเรียน 3) เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย หลังเรียนและก่อนเรียน 4) เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย หลังเรียนและก่อนเรียน และ 5) เปรียบเทียบทักษะการแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองของเด็กปฐมวัยต่างกัน กลุ่มตัวอย่าง คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาอาม่วงคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 33 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียนมา 1 ห้องจาก 2 ห้องเรียนทุกห้องมีลักษณะคล้ายคลึงกัน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ ชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ และแบบทดสอบแบบประเมินการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ จำนวน ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples) การวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณร่วมทางเดียว (One-Way MANCOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One-Way ANCOVA)

ผลการวิจัยพบว่า

1. ประสิทธิภาพของชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นมีค่าดัชนีประสิทธิผลเท่ากับ 0.81 แสดงว่า ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้น 0.81 หรือคิดเป็นร้อยละ 81 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (coefficient of variation : C.V.) เท่ากับ 5.38
2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้นมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเองและทักษะทางสังคมหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05
3. เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่างกันเมื่อได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ที่พัฒนาขึ้น มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเองและทักษะทางสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การจัดประสบการณ์เรียนรู้, กิจกรรมกลุ่มร่วม, กระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์, ความสามารถในการคิดแก้ปัญหา, ความเชื่อมั่นในตนเอง

ABSTRACT

The research aimed to 1) develop a learning experience package based on group activities with Torrance's creative problem-solving process for early childhood, 2) compare early childhood's problem-solving ability before and after the intervention, 3) compare early childhood's self-confidence before and after the intervention, 4) compare the social skills of early childhood before and after the intervention, and 5) compare the problem-solving skills, self-confidence, and social skills that were nurtured by the parents of early childhood before and after the intervention. The sample group, obtained through cluster random sampling, was 33 early childhood students aged 4-5 years studying in Kindergarten 2 at Naangmuangkham School under Sakon Nakhon Primary Educational Service Area Office 1 in the second semester of the academic year 2019. A class of students was selected using a simple random sampling from two classes with similar characteristics. The tools for data collection were a set of questionnaires and an assessment form for parents' practices on child's rearing. The statistics for data analysis were number, percentage, mean, and standard deviation, a t-test for Dependent Samples for testing mean difference, One-Way MANCOVA, and One-Way ANCOVA.

The results of the research were as follows:

1. The developed learning experience package had an effectiveness index of 0.81, indicating that the mean test scores of knowledge among all students were increased to 0.81, or 81 percent, and a coefficient of variation (CV) equal to 5.38.
2. The problem-solving thinking ability, self-confidence, and social skills of early childhood after the intervention were higher than those before the intervention at the .05 level of significance.
3. The early childhood with different parenting styles after the intervention demonstrated different problem-solving thinking ability, self-confidence, and social skills at the .01 level of significance.

Keywords: Organizing Learning Experiences, Joint Group Activities, Creative Problem-Solving Process, Ability to think Solve Problems, Self Confidence

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579) และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2559-2560) มีเป้าหมายที่สำคัญร่วมกัน คือ การพัฒนาและสร้างเสริมศักยภาพคนไทย ให้คนไทย เป็นศูนย์กลางการพัฒนาประเทศสู่เป้าหมายที่วางไว้โดยเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่า การพัฒนาคนให้เติบโตอย่างมีคุณภาพต้องเริ่มต้นตั้งแต่ช่วงปฐมวัย เพราะเป็นช่วงเวลาสร้างรากฐานแห่งการพัฒนาในทุกด้าน ทั้งด้าน ร่างกาย อารมณ์สังคม สติปัญญา ภาษา จริยธรรม และความคิดสร้างสรรค์อีกทั้งสมองยังมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วในช่วงขวบปีแรก (สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ, 2562, หน้า 2) ซึ่งจากสถานการณ์ปัจจุบัน ประเทศไทยมีเด็กปฐมวัยประมาณ 4 ล้านคน โดยเด็กแรกเกิดจนถึงวัยประมาณ 2 ปีมีพ่อแม่ และครอบครัวเป็นผู้ดูแล และเมื่ออายุช่วง 2-5 ปีจะมีเด็กบางส่วนเข้ารับระบบสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยของรัฐและเอกชน จากสถิติมีเด็ก จำนวน 940,152 คน เข้าสู่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจำนวน 19,820 แห่งทั่วประเทศจากทั้งหมด 8,800 ตำบล จากข้อมูลผลการประเมินคุณภาพภายนอกรอบสามพบว่า มีโรงเรียนอนุบาลประมาณ 3.19% ไม่ผ่านการรับรองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นจำนวนมาก อยู่ในเกณฑ์ต้องปรับปรุง และต้องปรับปรุงเร่งด่วนในการนิเทศกิจการเด็กและเยาวชน โดยกองส่งเสริมการพัฒนาและสวัสดิการเด็ก เยาวชนและครอบครัวได้ดำเนินการปรับปรุงมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติให้มีความสอดคล้องกับมาตรฐานการพัฒนาเด็กปฐมวัยอาเซียนอย่างสมบูรณ์ การทำงานปรับปรุงมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาตินี้ยังอยู่ภายใต้การกำกับและพิจารณาของคณะกรรมการพัฒนาเด็กปฐมวัยอีกด้วย (จุฑามาศ แก่นเพชร และคณะ, 2559, หน้า 62) ทั้งนี้เด็กปฐมวัยนับว่าเป็นช่วงวัยทองของชีวิตเด็กวัยนี้มีความอยากรู้อยากเห็นสนใจสิ่งรอบด้านและที่สำคัญสมองของเด็กมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วเทียบเท่าได้กับผู้ใหญ่ในการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยจะต้องมีกระบวนการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาขีดความสามารถของผู้เรียนการศึกษาภาคบังคับควรมีความยืดหยุ่นให้กับประชาชนที่ต้องการใช้สิทธิ การเปิดโอกาสให้ใช้สิทธิที่จะเลือกช่วงชั้น จะทำให้ครอบครัวตัดสินใจได้ว่าควรให้เด็กได้รับการศึกษาเมื่อใดที่ไม่เป็นปัญหากับสภาวะการครองชีพของครอบครัวและความพร้อมของแต่ละท้องถิ่นในการให้การศึกษให้เต็มตามศักยภาพและ

สอดคล้องโดยปรับให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ครูเป็นผู้ชี้แนะสนับสนุนให้เด็กเกิดการเรียนรู้มากที่สุด (นภเนตร ธรรมบวร, 2553, หน้า 78)

การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยมีลักษณะเฉพาะตัวและจำเป็นต้องเรียนรู้ผ่านการเล่นและกิจกรรมที่เหมาะสมส่งเสริมศักยภาพของเด็กโดยเน้นองค์ความรู้การพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีพัฒนาการครบทั้ง 4 ด้าน ทั้งด้านร่างกาย ด้านสติปัญญา ด้านอารมณ์-จิตใจ และด้านสังคม นับว่าเป็นเรื่องที่สำคัญพ่อแม่หรือครูผู้สอนต้องให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการที่จะพัฒนาเด็กให้มีความพร้อมเด็กแต่ละคนจะเติบโตและมีลักษณะพัฒนาการแตกต่างกันไปตามวัย (กรมวิชาการ, 2560, หน้า 4) ในการพัฒนาให้เด็กมีความพร้อมนั้นจะต้องมีการจัดประสบการณ์ให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริงเพราะการที่เด็กได้ลงมือทำสิ่งต่าง ๆ ด้วยตัวเองจะทำให้เด็กเกิดองค์ความรู้จากประสบการณ์ตรงและในการจัดประสบการณ์ให้เด็กโดยยึดแนวคิดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยในการเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัยมีการจัดเตรียมมุมประสบการณ์การเรียนรู้และการสัมผัสจากสิ่งรอบข้างและบุคคลรอบข้างทำให้เด็กได้เรียนรู้ด้วยการลงมือกระทำ (Active Learning) ซึ่งจะทำให้เด็กเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและมีการทำงานอย่างเป็นระบบ (นิตยา ประพุดติกิจ, 2556, หน้า 11) ซึ่งสอดคล้องกับข้อค้นพบในงานวิจัยของ (นุช เล็กประโคน 2557, หน้า 96) ที่กล่าวว่าครูจึงเปรียบเหมือนผู้อำนวยความสะดวกแก่เด็กโดยครูเป็นผู้ให้คำแนะนำเพื่อให้เด็กสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเอง นอกจากนั้นครูยังต้องใช้กระบวนการที่หลากหลายมีการกระตุ้นท้าทาย และแนะนำเด็กเพื่อให้เกิดความคิดอย่างมีเหตุผล โดยครูใช้คำถามเพื่อให้เด็กเกิดข้อสงสัยและพยายามหาคำตอบมีการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการจัดเตรียมอุปกรณ์อย่างหลากหลายอีกทั้งส่งเสริมให้เด็กได้คิดลงมือปฏิบัติเพื่อแสวงหาคำตอบด้วยตนเองให้ได้มากที่สุด

การสอนให้เด็กคิดแก้ปัญหาครูจะต้องหาวิธีให้เด็กเข้าใจปัญหาและสามารถให้คำจำกัดความได้เป็นสิ่งแรกเพราะนักจิตวิทยาพบว่า ปัญหาของเด็กที่แก้ปัญหไม่ได้คือการไม่เข้าใจปัญหาและสาเหตุที่เด็กไม่สามารถแก้ปัญหได้อย่างมีระบบเพราะเด็ก มีข้อมูลความรู้น้อยประการหนึ่ง และอีกประการหนึ่งเด็กยังมีวุฒิภาวะไม่มากพอที่จะแก้ปัญหามีส่วนช่วยได้มากในแง่ของการสนับสนุนและให้แนวทางเด็กในการเรียนรู้วิธีแก้ปัญหด้วยการคิดที่ถูกต้องมีวิธีการเรียนการสอนเพื่อฝึกแก้ปัญหาลายวิธีในปัจจุบัน เช่น การจัดการเรียนแบบโครงการ การจัดการเรียนแบบสืบสวน การจัดการเรียนแบบเผชิญสถานการณ์ และการตัดสินใจแก้ปัญห เช่น การใช้กระบวนการกลุ่มกระบวนการแก้ปัญหาลงมือสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ ล้วนแล้วแต่จะทำให้เด็กคิดแก้ปัญหาได้หลายแนวทางมากขึ้น (Torrance, 1962 อ้างใน อารี รังสินันท์, 2532, หน้า 5-6) ซึ่งความสำคัญในการจัดประสบการณ์ทางสังคมกับเด็กในช่วงปฐมวัยมีอิทธิพล ต่อบุคลิกภาพของคนเราเป็นอย่างมากโดยการพัฒนาการทางสังคมสำหรับเด็กวัยนี้ ต้องฝึกเด็กให้เกิดความไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกันทำงานและเล่นกับผู้อื่นได้มีความรับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นอย่างง่าย ๆ ให้เด็กเข้าใจข้อตกลงและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ฝึกให้รู้จักอดทนรอคอยให้ถึงโอกาสของตน ฝึกให้เด็กรับฟังผู้อื่น ชมเชยผู้อื่น (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2556, หน้า 64)

หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ คือ การอบรมเลี้ยงดูที่เด็กได้รับจากบิดามารดา หรือผู้ปกครอง Baumrind (1971, p. 61) นักจิตวิทยาชาวอเมริกันแห่งมหาวิทยาลัยแคลิฟอร์เนีย เบิร์กลีย์ เป็นผู้หนึ่งที่สนใจศึกษารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูอย่างจริงจัง Baumrind ได้เสนอมิติสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมของบิดามารดาในการอบรมเลี้ยงดูบุตรว่าประกอบด้วย 2 มิติ คือ 1) มิติควบคุมหรือเรียกร้องจากบิดามารดา และ 2) มิติการตอบสนองความรู้สึกเด็ก จากการผสมผสาน 2 มิติทำให้ Baumrind จัดรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูเป็น 3 รูปแบบ คือ 1) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (ควบคุมและตอบสนองความรู้สึกเด็ก) 2) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม (ควบคุมแต่ไม่ตอบสนองความรู้สึกเด็ก) และ 3) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบตามใจ (ไม่ควบคุมแต่ตอบสนองความรู้สึกเด็ก) ต่อมา Maccoby and Martin (1983, p. 171) ได้เพิ่มเติมรูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบที่ 4 คือ 4) รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (ไม่ควบคุมและไม่ตอบสนองความรู้สึกเด็ก) จากการประมวลงานวิจัยทั้งในและนอกประเทศพบสอดคล้องกันว่ารูปแบบการอบรมเลี้ยงดูที่มีประสิทธิภาพสามารถหล่อหลอมให้เด็กและเยาวชนเป็นผู้มีความสามารถในการปรับตัว มีพฤติกรรมทางสังคมที่เหมาะสม มีความสามารถในการกำกับตนเอง และมีความฉลาดทางอารมณ์ คือ รูปแบบการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่ (ดลญา จิตตะยโสธร, 2558, หน้า 19)

การคิดแก้ปัญหาเป็นสิ่งสำคัญต่อการดำเนินวิถีชีวิตในสังคมของมนุษย์ ซึ่งจะต้องใช้การคิดเพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตลอดเวลาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจะสามารถเผชิญกับภาวะสังคมที่เคร่งเครียดได้อย่างเข้มแข็ง ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาจึงมิใช่เป็นเพียงการรู้จักการใช้สมองหรือมุ่งพัฒนาสติปัญญาแต่เพียงอย่างเดียวเท่านั้น แต่ยังเป็นความสามารถที่ช่วยพัฒนาทัศนคติ วิธีคิด ค่านิยม (ศุภฤทธิ ไชยเลิศ, 2557, หน้า 89) ซึ่งทอแรนซ์ (Torrance, 1962, pp. 5-6 อ้างถึงใน บุญฤทธิ์ บุญยมณรัตน์, 2554, หน้า 27-28) เชื่อว่าการศึกษาคควรมุ่งให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออก รู้จักยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น จะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้พัฒนาความคิดและการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างเต็มที่ หนึ่งในวิธีการจัดการเรียนการสอนที่ฝึกให้เด็กได้คิดแก้ปัญหา คือ กระบวนการ

คิดแก้ปัญหาตามแนวคิดของ ทอร์เรนซ์ (Torrance, 1962, pp. 5-6 อ้างถึงใน บุญฤทธิ์ บุญยมณิรัตน์, 2554, หน้า 27-28) เป็นวิธีหนึ่งที่มีการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ฝึกกระบวนการคิดโดยยึดเด็กเป็นศูนย์กลางของการเรียนการสอน ให้เด็กฝึกการเรียนรู้ทักษะพื้นฐานของกระบวนการคิดไปทีละขั้นตอน มีการเสริมแรงและกระตุ้นให้เด็กแสดงความคิดเห็นอย่างสม่ำเสมอ อีกทั้งการนำเอาสภาพการณ์มาใช้เป็นสถานการณ์ของการแก้ปัญหา เป็นการเปิดโอกาสให้เด็กได้แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระกล้าคิดกล้าแสดงออกอย่างเต็มที่และเป็นการเตรียมเด็กให้เรียนรู้ถึงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในสังคมอนาคต ทำให้เด็กสามารถคาดการณ์แนวโน้มในอนาคตและวางแผนเพื่อนำชีวิตของตนไปสู่สังคมอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

รายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาระดับการศึกษาปฐมวัย ปีการศึกษา 2561 ของโรงเรียนบ้านนาอ่างม่วงคำ พบว่ามีจุดควรพัฒนาด้านเด็กปฐมวัย ดังนี้ ด้านการเรียนรู้ ด้านทักษะการแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่ดี การกล้าแสดงออก ขาดวินัย ความรับผิดชอบ ทั้งนี้เกิดจากปัญหาหลัก ๆ ของเด็กในหมู่บ้าน ชุมชน ที่ผู้ปกครองส่งเด็กเข้ามาเรียนระดับชั้นปฐมวัยคือส่วนใหญ่มีปัญหาจากการอบรมเลี้ยงดูของบิดามารดาที่แตกต่างกันจึงทำให้เด็กขาดทักษะกระบวนการเรียนรู้ต่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านต่าง ๆ ของเด็กปฐมวัยทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคมและสติปัญญา ปัญหาเหล่านี้ล้วนส่งผลต่อ ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตประจำวันอีกทั้งส่งผลให้เด็กปฐมวัยขาดความเชื่อมั่นในตนเองไม่กล้าคิด ไม่กล้าแสดงออก ไม่สามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ ไม่มีความภาคภูมิใจในตนเองเมื่อเด็กปฐมวัยไม่มีความเชื่อมั่นในตนเองอย่างนี้แล้วยังส่งผลกระทบต่อทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในการช่วยเหลือตนเอง การทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นซึ่งเป็นทักษะสำคัญของช่วงวัยที่เด็กปฐมวัยควรได้รับอีกด้วย (SAR, 2562, หน้า 14)

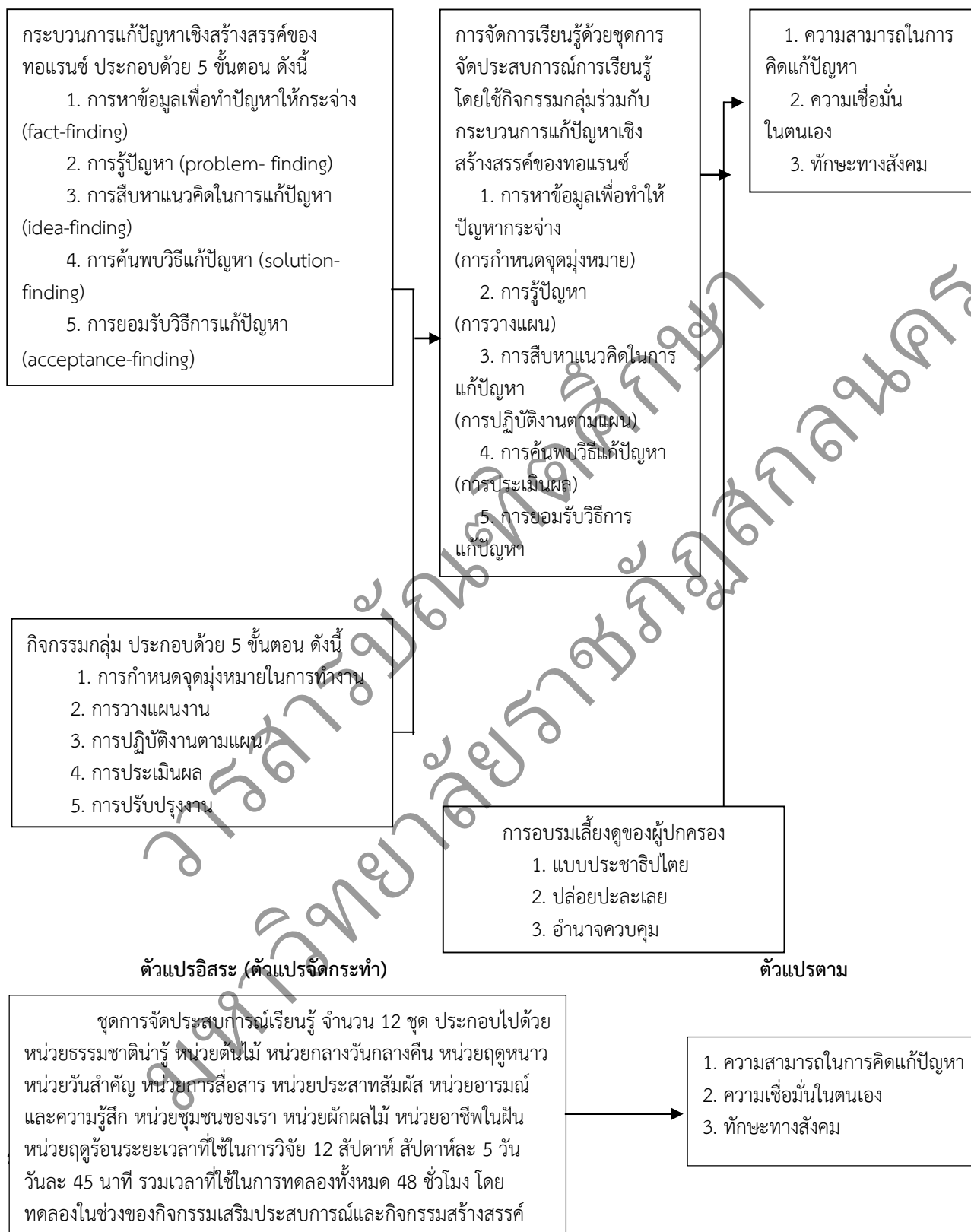
ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนในระดับปฐมวัยโรงเรียนบ้านนาอ่างม่วงคำ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ได้ตระหนักถึงปัญหาและเห็นความสำคัญในการใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของ ทอเรนซ์มาจัดประสบการณ์เรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเองและทักษะทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ซึ่งจะเป็นการวางรากฐานการเรียนรู้ที่ดีต่ออนาคตของเด็กและเพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูผู้สอน ผู้ปกครองและผู้รับผิดชอบเด็กปฐมวัยต่อไป

ความมุ่งหมายของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดความมุ่งหมายของการวิจัยไว้ ดังนี้

1. เพื่อพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอเรนซ์ สำหรับเด็กปฐมวัยให้มีคุณภาพเหมาะสมตามเกณฑ์ค่าประสิทธิภาพ
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอเรนซ์หลังเรียนและก่อนเรียน
3. เพื่อเปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอเรนซ์หลังเรียนและก่อนเรียน
4. เพื่อเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอเรนซ์ หลังเรียนและก่อนเรียน
5. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง เมื่อเรียนด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอเรนซ์

กรอบแนวคิดการวิจัย

ภาพประกอบ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบกึ่งทดลอง (Quasi Experimental Design) ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองโดยอาศัยการวิจัยแบบการทดลองกลุ่มเดียว ทดสอบก่อนและหลังการทดลองตามแบบแผนการวิจัย One Group Pretest-Posttest Design (ชูศรี วงศ์รัตน์ และองอาจ นัยพัฒน์, 2558, หน้า 74) มาปรับให้เหมาะสมและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการทดลอง คือ นำกลุ่มตัวอย่างมาทำการทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ก่อนการทดลองจากการจัดการเรียนรู้ปกติเป็นระยะเวลา 1 สัปดาห์ก่อนการทดลอง แล้วจึงนำกลุ่มตัวอย่างมาทำการทดลอง โดยการจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ เป็นเวลา 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน และทำการทดสอบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการทดลอง ซึ่งมีลักษณะการทดลองดังตารางต่อไปนี้

ตาราง 1 แบบแผนการสังเกตการทดลอง

กลุ่มตัวอย่าง	Pre-test	Treatment	Post-test
n	O ₁	X	O ₂

ความหมายของสัญลักษณ์

- n แทน จำนวนเด็กในกลุ่มตัวอย่าง
X แทน การจัดกิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์
O₁ แทน การสังเกต (Observation) ก่อนการจัดกิจกรรม
O₂ แทน การสังเกต (Observation) หลังการจัดกิจกรรม

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนอนุบาลเต่างอย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 2 ห้องเรียน ทั้งหมด 64 คน

กลุ่มตัวอย่าง ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4-5 ปี กำลังเรียนอยู่ในชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาอ่างม่วงคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 33 คน ได้มาจากการสุ่มแบบแบ่งกลุ่ม (Cluster Random Sampling) ด้วยวิธีการจับสลากห้องเรียนมา 1 ห้องจาก 2 ห้องเรียนทุกห้องมีลักษณะคล้ายคลึงกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

- ชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ จำนวน 12 ชุด ได้รับการประเมินคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน มีคะแนนเฉลี่ย 4.8 อยู่ในเกณฑ์เหมาะสมมากที่สุด ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) เท่ากับ 0.81 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 81 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (coefficient of variation: C.V.) เท่ากับ 5.38
- แบบทดสอบวัดความสามารถในการคิดแก้ปัญหาตามแนวคิดของทอแรนซ์ จำนวน 20 ข้อ ตามภาพหรือสถานการณ์ที่กำหนดมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.99
- แบบสังเกตพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเอง 3 ด้าน 12 ข้อ ผู้วิจัยเป็นผู้สังเกตเอง มีค่าดัชนีความสอดคล้องเหมาะสมทั้งฉบับ
- แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคมเลือกตอบ แบบปรนัย 15 ข้อ มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.60
- แบบสอบถามการยอมรับเลี้ยงดูของผู้ปกครองมีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98

วิธีรวบรวมข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการทดสอบและเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. นำแบบสอบถามการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแบบทดสอบวัดทักษะการคิดแก้ปัญหา แบบสังเกตพฤติกรรม ความเชื่อมั่นในตนเอง แบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม ไปทดสอบก่อนเรียน (Pre-Test) กับเด็กปฐมวัยชั้นอนุบาลปีที่ 2 โรงเรียนบ้านนาอ่างม่วงคำ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2562 จำนวน 1 ห้องเรียน ทั้งหมด 33 คน จากนั้นตรวจและให้คะแนนเก็บไว้

2. จัดกลุ่มเด็กปฐมวัยที่เป็นกลุ่มทดลองออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มแบบประชาธิปไตย 15 คน กลุ่มแบบปล่อยปละละเลย 8 คน และกลุ่มแบบอำนาจควบคุม 10 คน จากการตอบแบบสอบถามของผู้ปกครองโดยใช้คะแนนจากการวัดการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองเกณฑ์ของ สันต์หทัย วิทยารังสิพงษ์ (2556)

3. ดำเนินการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ ใช้เวลาสอน 12 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 5 วัน วันละ 45 นาที รวมเวลา 48 ชั่วโมง ตามขั้นตอนของการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์

4. หลังจากการสอนเนื้อหาทั้งหมดแล้วนำแบบทดสอบวัดทักษะการแก้ปัญหา แบบทดสอบวัดความเชื่อมั่นในตนเอง และแบบทดสอบวัดทักษะทางสังคม ชุดเดิมไปทดสอบหลังเรียน (Post-Test) กับนักเรียนกลุ่มทดลองอีกครั้งหนึ่ง และผู้วิจัยเป็นผู้ให้คะแนน

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำมาวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ผลการหาประสิทธิภาพของชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ สำหรับเด็กปฐมวัยโดยการวิเคราะห์ดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) และสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (coefficient of variation)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ หลังเรียนและก่อนเรียนโดยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ หลังเรียนและก่อนเรียนโดยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ หลังเรียนและก่อนเรียนโดยการทดสอบค่าที (t-test for Dependent Samples)

5. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมที่ได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ จำแนกตามลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองที่แตกต่างกัน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนพหุคูณร่วมทางเดียว (One-way MANCOVA) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนร่วมทางเดียว (One-way ANCOVA)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ได้รับการประเมินคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน อยู่ในระดับมากขึ้นไปดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index: E.I) เท่ากับ 0.81 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 81 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (coefficient of variation: C.V.) เท่ากับ 5.38 จากการวัดผลประเมินผลจากสภาพจริง

ช่วงเวลา	N	คะแนนเต็ม	ผลรวมของคะแนน	E.I.
ก่อนเรียน	33	60	705	0.81
หลังเรียน	33	60	1735	

ช่วงเวลา	N	คะแนนเต็ม	คะแนนเฉลี่ย	S.D.	C.V.
หลังเรียน	33	60	52.58	2.83	5.38

2. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของทอแรนซ์มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่วงการวัด	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	99	33	49.61	16.59	14.65*	0.00
หลังเรียน	99	33	76.61	17.88		

3. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของทอแรนซ์มีความเชื่อมั่นในตนเองหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่วงการวัด	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	36	33	10.55	1.79	70.08*	0.00
หลังเรียน	36	33	33.72	2.02		

4. เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของทอแรนซ์มีทักษะทางสังคมหลังได้รับการจัดประสบการณ์สูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ช่วงการวัด	คะแนนเต็ม	N	$\bar{X}$	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	15	33	6.79	1.60	32.36*	0.00
หลังเรียน	15	33	13.55	1.30		

5. เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่างกันเมื่อได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของทอแรนซ์มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเองและทักษะทางสังคม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเมื่อเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

5.1 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่างกันมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

5.2 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่างกันมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบอ่านจกควบคุมมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

5.3 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5.4 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่างกันมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีทักษะทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

5.5 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองต่างกันมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบอำนาจควบคุม มีทักษะทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย

ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง	ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครอง			
	$\bar{X}$	แบบประชาธิปไตย	แบบปล่อยปละละเลย	แบบควบคุมอำนาจ
		14.33	12.00	13.60
แบบประชาธิปไตย	14.33	-	2.33*	0.73
แบบปล่อยปละละเลย	12.00	2.33*	-	1.60*
แบบอำนาจควบคุม	13.60	0.73	1.60*	-

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยผู้วิจัยได้แยกอภิปรายผลเป็นประเด็นสำคัญ ๆ ดังนี้

1. ชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ของทอแรนซ์ ได้รับการประเมินคุณภาพเบื้องต้นจากผู้เชี่ยวชาญ 5 ท่าน อยู่ในระดับมากขึ้นไปดัชนีประสิทธิผล (Effectiveness Index : E.I) เท่ากับ 0.81 แสดงว่าผู้เรียนมีความรู้เพิ่มขึ้นคิดเป็น ร้อยละ 81 และมีค่าสัมประสิทธิ์ของความแปรผัน (coefficient of variation : C.V.) เท่ากับ 5.38 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 โดยให้ความสำคัญกับการวัดผลประเมินผลจากสภาพจริง เป็นกระบวนการตัดสินใจความรู้ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนในสภาพที่สอดคล้องกับชีวิตจริง โดยใช้เรื่องราว เหตุการณ์ สภาพจริงหรือคล้ายจริงที่ประสบในชีวิตประจำวัน เป็นสิ่งเร้าให้ผู้เรียนตอบสนองโดยการแสดงออก ลงมือกระทำ หรือผลิต จากกระบวนการทำงานตามที่คาดหวังและผลผลิตที่มีคุณภาพ จะเป็นการสะท้อนภาพเพื่อลงข้อสรุปถึงความรู้ ความสามารถ และทักษะต่าง ๆ ของผู้เรียนว่ามีมากน้อยเพียงใด น่าพอใจหรือไม่ อยู่ในระดับความสำเร็จใด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ 2540, หน้า 175 (อ้างถึงใน สุวิทย์ มูลคำ (2553, หน้า 125-127) กล่าวว่า การประเมินสภาพจริง เป็นการประเมินการกระทำ การแสดงออกหลาย ๆ ด้าน ของนักเรียนตามสภาพความเป็นจริงทั้งในและนอกห้องเรียน มีลักษณะเป็นการประเมินแบบไม่เป็นทางการ การทำงานของผู้เรียน ความสามารถในการแก้ไขปัญหาและการแสดงออก โดยเน้นผู้เรียนเป็นผู้ค้นพบ และเป็นผู้ผลิตความรู้ได้มีโอกาสฝึกปฏิบัติจริงหรือคล้ายจริง ได้แสดงออกอย่างเต็มความสามารถ จากการพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยโดยประเมินความเหมาะสมของผู้เชี่ยวชาญ อยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังเรียนโดยใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์แล้วเด็กปฐมวัยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 อาจเนื่องมาจากชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์นั้นเด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนงาน การปฏิบัติงานตามแผน การประเมินผลและปรับปรุงงาน และการปรับปรุงงานผ่านกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทั้งนี้จะเห็นได้ว่ากิจกรรมดังกล่าวสามารถส่งเสริมและพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Krulik และ Rudnick (1993, p. 142) ให้ความหมายของความสามารถในการคิดแก้ปัญหาว่าเป็นกระบวนการที่บุคคลจะใช้ประสบการณ์ ทักษะ ความรู้ที่ได้เรียนรู้มาก่อนหน้ามาใช้เพื่อหาข้อสรุปเพื่อแก้ปัญหาในสถานการณ์ใหม่ โดยกระบวนการเริ่มต้น ตั้งแต่การมองเห็นปัญหา ไปจนถึงการลงข้อสรุป ได้มาจากการพิจารณาอย่างถี่ถ้วน และนักเรียนต้องวิเคราะห์ได้ว่าจะนำความรู้ที่เรียนมาแก้ปัญหาใหม่ ๆ ได้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิมพ์บุญ ไว้อง (2551, หน้า 45-46) ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่สอนโดยกิจกรรมเล่านิทานปลายเปิด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น ผลการวิจัย พบว่า เด็กปฐมวัยหลังได้รับการสอนโดยกิจกรรมเล่านิทานปลายเปิด มีความสามารถในการแก้ปัญหาสูงกว่าก่อนเรียน นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ ส่องแสง (2550, บทคัดย่อ) ผลการใช้กิจกรรมศิลปะบูรณาการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย ผลการศึกษาพบว่าเด็กปฐมวัยหลังผ่านกิจกรรมศิลปะบูรณาการแล้วมีความสามารถ

ในการคิดแก้ปัญหาโดยรวมและจำแนกรายด้านมีค่าเฉลี่ยสูงขึ้นและแตกต่างจากก่อนการทดลอง และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ญัญญนิช สมะจิตร์ (2551, หน้า 146-148) การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยโดยการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการทางวิจัย พบว่า ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนอนุบาลปีที่ 2 ก่อนและหลังการจัดประสบการณ์ ค่าคะแนนเฉลี่ยคะแนนความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 2 หลังได้รับการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการ วิจัยสูงกว่าก่อนได้รับการจัดประสบการณ์ ผู้เรียนมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของตนเองที่เกี่ยวกับผู้อื่น สูงกว่าความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของผู้อื่น

3. ความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังเรียนโดยใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์แล้วเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 3 ทั้งนี้เนื่องจากชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์นั้นเด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนงาน การปฏิบัติงานตามแผน การประเมินผลและปรับปรุงงาน และการปรับปรุงงานผ่านกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เด็กมีความการกล้าแสดงออกในการตอบคำถาม การกล้าซักถาม กล้าแสดงความคิดเห็น การกล้าตัดสินใจโดยไม่ลังเลด้วยตนเอง มีความรอบคอบ สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้ดี มีความเป็นตัวของตัวเอง เข้าใจบทบาทหน้าที่ของตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความรู้สึกนึกคิดที่ติดต่อกันเอง ตลอดจนสามารถปรับตัวให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ พิมพิกา คงรุ่งเรือง (2558, หน้า 12) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในตนเอง เป็นบุคลิกภาพของบุคคลที่มีความรู้สึกนึกคิดที่ติดต่อกันเอง มีความภาคภูมิใจในตนเอง กล้าคิด กล้าแสดงออก มีความเป็นตัวของตัวเอง รวมทั้งจัดการแก้ปัญหาและปรับตัวอยู่ในสังคมด้วยความรู้สึกที่มั่นคงเพื่อสุขภาพจิตที่ดีและการดำรงชีวิตอย่างมีความสุข และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภริฎา กิจพัฒน์เจริญ (2556, หน้า 19) ได้ศึกษาถึงการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิตมหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒประสาธน์มิตร (ฝ่ายประถม) ผลปรากฏว่า นักเรียนที่เข้ารับการทดลองมีการพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวที มีแนวโน้มและอัตราการเปลี่ยนแปลงไปในทางบวกทุกสัปดาห์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนกนภา จริตชื่อ (2549, บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮสโคป กับการจัดประสบการณ์แบบปกติผลการวิจัย พบว่า พฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัย หลังการจัดประสบการณ์แบบไฮสโคป สูงกว่าพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยก่อนการจัดประสบการณ์แบบไฮสโคป

4. ทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่า หลังเรียนโดยใช้ชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์แล้วเด็กปฐมวัยมีความเชื่อมั่นในตนเองสูงขึ้น อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 4 ทั้งนี้เนื่องจากชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์นั้นเด็กปฐมวัยได้ทำกิจกรรมที่สำคัญ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนงาน การปฏิบัติงานตามแผน การประเมินผลและปรับปรุงงาน และการปรับปรุงงานผ่านกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ทำให้เด็กมีความสามารถในการปรับตัวของบุคคลให้อยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม รู้จักผิดชอบ รู้จักบทบาทหน้าที่ของตนเองและการปฏิบัติต่อผู้อื่น ได้รับการยอมรับจากสมาชิกในสังคม และสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมไม่เป็นภาระแก่สังคมซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ อธิกร มณีนรัตน์ (2556, หน้า 31) กล่าวว่า ทักษะทางสังคมเป็นทักษะที่เกี่ยวข้องกับการดำรงชีวิตร่วมกัน เป็นพฤติกรรมที่แสดงถึงความสามารถของบุคคลในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ความสามารถในการสื่อสารกับผู้อื่น โดยแสดงออกทั้งภาษาพูดและภาษาท่าทางที่เหมาะสม เกิดจากการเรียนรู้ และการฝึกฝนจากประสบการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้เกิดความชำนาญ และปฏิบัติต่อกันอย่างถูกต้อง ซึ่งเป็นรากฐานของการสร้างบุคลิกภาพให้เกิดความมุ่งมั่นพยายามปรับตัวได้ทุกโอกาส ส่งผลให้มีความสำเร็จสูงในการทำงาน ทั้งในปัจจุบันและอนาคต

5. เด็กปฐมวัย เมื่อเรียนด้วยชุดการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 5 ที่ตั้งเอาไว้ อย่างน้อย 1 ตัวแปรตาม แสดงให้เห็นว่า ลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองสำคัญต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคม จะเห็นได้ดังเปรียบเทียบรายคู่ พบว่า

5.1 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแตกต่างกันมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตยมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อาจเนื่องมาจากความสัมพันธ์ในครอบครัวที่อบอุ่น พ่อแม่ผู้ปกครองมีการใช้เหตุผลกับลูก ปล่อยให้เด็กได้คิดตัดสินใจได้ด้วยตนเอง พ่อแม่คอยสนับสนุนพฤติกรรมที่ถูกต้อง ไม่บิบบังคับหรือกดดันควบคุมการ

กล้าแสดงออกของเด็กมีการคำนึงถึงความต้องการขั้นพื้นฐานของเด็กอยู่เสมอเมื่อเด็กรู้สึกว้าวใจพ่อแม่และสิ่งแวดล้อมแล้วเด็กจะรู้สึกเป็นอิสระและตั้งใจทำบางอย่างในสิ่งที่ต้องการเช่นสามารถทำงานบางอย่างได้สำเร็จด้วยตนเอง แสดงความสามารถใหม่ ๆ ออกมา หรือถ้าไม่สำเร็จก็จะตั้งต้นใหม่และล้มเหลวได้อย่างรวดเร็วเพราะเด็กมีอารมณ์ที่มั่นคงเป็นคนที่มีพลังตั้งใจทำสิ่งต่าง ๆ และรู้จักควบคุมตนเองมีสมาธิแก้ปัญหาได้ดี ผู้ปกครองจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทมากที่สุดในการส่งเสริมพัฒนาการทั้ง 4 ด้าน ให้เด็กแข็งแรงเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่นได้ดีในสังคม สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าเมื่อต้องเผชิญปัญหาไม่ว่าจะเป็นปัญหาใหญ่หรือเล็กเด็กสามารถมีวิธีการคิดแก้ปัญหาได้เป็นผลมาจากการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ผู้ปกครองนั่นเอง ซึ่งสอดคล้องกับปรียา เกตุทัต (2543 อ้างถึงใน ผาสุก ปิ่นแก้ว, 2552, หน้า 23) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูเป็นการเลี้ยงดูด้วยเหตุผล ให้โอกาสเด็กได้แสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ แสดงความสามารถของตนเองได้เต็มที่ พ่อแม่คอยแนะนำแนวทางที่ถูกด้วยเหตุผล สอดคล้องกับ มาสโลว์ (1954 อ้างถึงใน โสภ ฐพิชัยกุล และคณะ, 2531, หน้า 21) พบว่า เด็กไม่ได้ต้องการแต่เพียงอาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค และที่อยู่อาศัยเท่านั้น แม้บิดามารดาจะสนองความต้องการทางด้านจิตใจอันได้แก่ ความรัก ความอบอุ่น เด็กที่เกิดในครอบครัวที่พ่อแม่ไม่เข้าใจให้ความรักความอบอุ่นแก่ลูกเพียงพอ ลูกจึงมีสิ่งที่พ่อแม่ต้องการให้ลูก อบรมบ่มนิสัยให้ลูกรับผิดชอบชั่วดี รู้จักหน้าที่มีคุณธรรม เมื่อเด็กโตขึ้นจะมีสุขภาพจิตที่ดี มองโลกในแง่ดี มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถเผชิญปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ด้วยดี รู้จักตัดสินใจหรือแก้ปัญหาเฉพาะหน้าที่เกิดขึ้นได้ด้วยดีด้วยเหตุผล รู้จักควบคุมอารมณ์ เห็นใจผู้อื่น ในทางตรงกันข้ามเด็กที่พ่อแม่เลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย จะเป็นคนขาดระเบียบวินัย มีความไม่ปกติทางจิตติดมาด้วยเป็นเด็กที่มีปัญหา มองโลกในแง่ร้าย ต่อต้านสังคม ขาดความรักความเข้าใจ เมื่อเจอปัญหาเด็กจะมีวิธีการแก้ปัญหาแบบผิด ๆ และมีวิธีการแก้ปัญหาที่รุนแรง ปัญหาจะเกิดขึ้นกับตัวเด็กอย่างแน่นอนเพราะเด็กไม่รู้จะหันหน้าไปพึ่งใครทำให้เด็กประพฤติดนเป็นปฏิปักษ์ต่อสังคมหรือกลายเป็นผู้กระทำผิดได้ สอดคล้องกับจิตตินันท์ ชุมทอง (2547 อ้างถึงใน เกศรินทร์ ทาริ, 2556 หน้า, 37) ผลการวิจัยพบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบเอาใจใส่มีคะแนนเขาวีรธรรมสูงการอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง

5.2 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแตกต่างกันมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบอำนาจควบคุม มีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอาจเนื่องมาจากความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยแตกต่างกันตามการเลี้ยงดูแบบอำนาจควบคุม จะเห็นได้ว่า การคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยนั้น เป็นส่วนหนึ่งของประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน ซึ่งต้องพยายามหาทางเลือกที่เหมาะสมในแต่ละสถานการณ์ในการแก้ปัญหานั้นเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับวิธีการอบรมเลี้ยงดู โดยเฉพาะการเลี้ยงดูแบบอำนาจควบคุม เป็นการการอบรมเลี้ยงดูที่บิดามารดามีความเข้มงวดเรียกร้องสูง แต่ไม่ตอบสนองความต้องการของเด็กโดยสิ้นเชิง โดยมีการจัดระบบการควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด โดยมีการอธิบายน้อยมาก หรือไม่มีเลยเด็กต้องยอมรับในคำพูดของบิดามารดาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจควบคุมโดยวิธีบังคับ และลงโทษเมื่อเด็กไม่ทำตามความคาดหวังของบิดามารดา บิดามารดามักหว่านเหิน และปฏิเสธเด็กจึงทำให้เด็กมีความสามารถในการคิดแก้ปัญหาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Rogers (1972 อ้างถึงใน นกนต ธรรมบวร, 2558, หน้า 27) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่让孩子รู้สึกว้าวใจตนเองไม่ได้อิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำตามที่ต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือถูกคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลือตลอดเวลา จึงอาจจะทำให้เด็กขาดวิธีการคิดแก้ปัญหาด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานแนวคิดของ นกนต ธรรมบวร (2558, หน้า 68) กล่าวว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุม เป็นการที่พ่อแม่ออกคำสั่งให้บุตรทำตาม และคอยควบคุมอย่างใกล้ชิดว่าบุตรจะทำหรือไม่ ถ้าบุตรไม่ทำก็จะลงโทษ จนทำให้เด็กไม่ยอมบอกความคิดเห็น ไม่กล้าคิด ไม่กล้าตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาด้วยตนเอง แต่เด็กจะลอกเลียนแบบการคิดแก้ปัญหาจากผู้ปกครองเพราะพฤติกรรมของเด็กส่วนใหญ่จะแสดงออกมาจากการเลี้ยงดูของครอบครัว การเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยทำให้เด็กที่กำลังค้นหาตนเองจะรู้สึกกว้างและใช้ชีวิตแบบผิดรูปแบบไม่ว่าจะเป็นการจดจำพฤติกรรมที่ไม่ดี การกระทำที่ส่งผลเสียมากกว่าผลดี การตัดสินใจที่ไม่มีผู้ใหญ่คอยให้คำแนะนำชี้ทางถูกผิด ทำให้การคิดแก้ปัญหาของเด็กขาดหายไปตั้งแต่วัยยังเล็ก ๆ และส่งผลเสียต่อการเจริญเติบโตไปสู่ผู้ใหญ่มากกว่าผลดี ซึ่งสอดคล้องกับ ดุษฎี โยเหลา (2535 อ้างถึงใน วารสารสาธารณสุขและการพัฒนาการอบรมเลี้ยงดูเด็ก, 2550, หน้า 113) ผลการวิจัยพบว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบควบคุมหรือแบบเข้มงวดกวดขันจะมีผลดีต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและสังคมบางตัวแปร ความซื่อสัตย์ ความมีสัมมาคารวะ การรู้จักบาปบุญ การใช้เหตุผลเชิงจริยธรรม การมีวินัยในตนเอง ส่วนการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยจะมีผลทางลบต่อพัฒนาการด้านบุคลิกภาพและจิต-สังคม ทำให้เด็กควบคุมอารมณ์ตนเองไม่ได้ขาดจุดมุ่งหมายของชีวิต มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนและก้าวร้าว ดังนั้นการอบรมเลี้ยงดูจึงมีความสำคัญมากกับชีวิตในช่วงวัยปฐมวัย

5.3 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแตกต่างกันมีความเชื่อมั่นในตนเองไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผู้วิจัยมองว่าการอบรมเลี้ยงดูทั้ง 3 รูปแบบ มีความยืดหยุ่นต่อความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กแม้ว่าเด็กจะได้รับ การอบรมเลี้ยงดูในรูปแบบใดก็ตามเด็กก็ยังสามารถสร้างความเชื่อมั่นให้ตนเองได้แต่จะแตกต่างกันออกไปตามการอบรมเลี้ยงดู แต่เด็กก็จะขาดทักษะการแก้ปัญหา ขาดทักษะทางสังคมในกลุ่มเพื่อนฝูง ขาดการวางแผนไม่มีภาคีไตร่ตรองรับผิดชอบในตนเอง ทั้งนี้มีนักวิจัยหลายท่านได้ศึกษาเกี่ยวกับการอบรมเลี้ยงดูและผลการวิจัยออกมาว่าไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ปรียาภรณ์ จันทโรจิติ (2550 อ้างถึงใน เกศรินธร ทาริ, 2556, หน้า 35) ได้ศึกษาปัจจัยชีวสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านของนักศึกษาสถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง พบว่า นักศึกษาที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลกับใช้อารมณ์มีความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านในแต่ละด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ สันต์หทัย วิทยารังสีพงษ์ (2550 อ้างถึงใน เกศรินธร ทาริ, 2556 หน้า, 35) ได้ศึกษาปัจจัยชีวสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านเช่นกัน แต่เปลี่ยนกลุ่มตัวอย่างเป็นนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแตกต่างกันจะมีการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านไม่แตกต่างกัน โดย นักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลมากจะมีการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านทั้ง 4 ด้านไม่แตกต่างกันจากนักเรียนที่ได้รับการอบรมเลี้ยงดูแบบใช้เหตุผลน้อย

5.4 เด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการอบรมเลี้ยงดูของผู้ปกครองแตกต่างกันมีทักษะทางสังคมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบประชาธิปไตย มีทักษะทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลยอาจเนื่องมาจาก พ่อแม่ให้ความสำคัญแก่ลูกใช้เหตุผลมากกว่าคำตำหนิโดยถือว่าลูกคือส่วนที่มีความสำคัญต่อครอบครัวพ่อแม่ให้ในสิ่งที่ลูกต้องการจริง ๆ จัดประสบการณ์ต่าง ๆ ให้ตรงกับพัฒนาการของลูก ตามความเหมาะสมกับความสามารถทางกาย อารมณ์ สังคม และทักษะของลูก โดยไม่บังคับให้ลูกทำในสิ่งที่ลูกไม่ยอมทำหรือไม่สามารถทำได้ ให้การยอมรับและยกย่อง โดยสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้ลูก ให้อิสระแก่ลูกในการกระทำกิจกรรมต่าง ๆ เอาใจใส่และช่วยเหลือ แนะนำลูกตามความเหมาะสม ยอมรับความสามารถและให้สิทธิลูกในการตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเอง พ่อแม่คอยให้กำลังใจคำปรึกษา ความมั่นคงปลอดภัยแก่ลูก ตลอดจนแนะแนวทางการดำเนินชีวิตในแต่ละวัยแก่ลูก เพื่อลูกจะได้เกิดการเรียนรู้ที่จะอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขสอดคล้องกับ ลักษณะ สรวิวัฒน์ (2556, หน้า 48) ได้กล่าวไว้ว่า การที่บิดามารดาหรือผู้อบรมสั่งสอนปลูกฝังให้เด็กมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถพึ่งตนเองได้โดยการให้ความรักความเอาใจใส่ ให้ความช่วยเหลือคุ้มครอง สนองความต้องการทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ เพื่อให้เด็กดำรงชีวิตอยู่ในสังคมอย่างมีความสุข ดังนั้น การที่พ่อแม่เลี้ยงลูกแบบปล่อยปละละเลย จะส่งผลให้เด็กเกิดนิสัยไม่ดีหลายประการ เช่น การเอาแต่ใจตนเอง ขาดระเบียบวินัย ขาดความมีสัมมาคารวะ ขาดความรับผิดชอบ เป็นต้น และถ้าครอบครัวใดให้เงินลูกไว้จับจ่ายตามความพอใจด้วยแล้ว ลูกก็จะไม่เห็นคุณค่าของเงิน นอกจากนี้ ผลกระทบอาจจะเกิดขึ้นตามมาอีก เช่น การคบเพื่อนที่ไม่ดี การไปมั่วสุมในสถานที่ที่ไม่สมควรต่าง ๆ ตลอดจน อาจเป็นสาเหตุของการติดยาเสพติดได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Hurlock (1984 อ้างถึงใน ดุลยา จิตตะยโสธร, 2552, หน้า 180) กล่าวไว้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย (Laissez-Faire Rearing) เป็นการที่พ่อแม่อบรมเลี้ยงดูที่เด็กรู้สึกว่าเขาได้รับการตามใจ และไม่ได้รับการเอาใจใส่หรือให้คำแนะนำช่วยเหลือจากบิดา มารดามากเท่าที่ควร

5.5 ลักษณะการเลี้ยงดูแบบอำนาจควบคุม มีทักษะทางสังคมสูงกว่าเด็กปฐมวัยที่มีลักษณะการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย อาจเนื่องมาจากการฝึกอบรมลูกให้เป็นคนมีระเบียบและความรับผิดชอบในเด็กเล็ก ๆ นั้นเป็นสิ่งที่ต้องใช้เวลาในการสร้างขึ้นมา โดยมากจะเริ่มต้นจากตัวพ่อแม่เองการเลี้ยงดูแบบใช้อำนาจควบคุม จะทำให้เด็กเชื่อฟัง ง่ายแต่ไม่มีความสุข สอดคล้องกับ (Maccoby, 1980 อ้างถึงใน ดุลยา จิตตะยโสธร, 2552, หน้า 176) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดระบบการควบคุมและวางกฎเกณฑ์ให้เด็กปฏิบัติตามอย่างเข้มงวด โดยมีการอธิบายน้อยมาก หรือไม่มีเลยเด็กต้องยอมรับในคำพูดของบิดามารดาว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสมเสมอ มีการใช้อำนาจควบคุมโดยวิธีบังคับ และลงโทษเมื่อเด็กไม่ทำตามความคาดหวังของบิดามารดา บิดามารดามักห่างเหิน และปฏิเสธเด็กสอดคล้องกับ Rogers (1972 อ้างถึงใน นกนต ธรรมบวร, 2549, หน้า 27) ได้กล่าวไว้ว่าการอบรมเลี้ยงดูแบบให้ความคุ้มครองมากเกินไป (Overprotection) เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาไม่ได้อิสระเท่าที่ควร ไม่ได้ทำตามที่ต้องการหรือทำอะไรด้วยตนเอง ต้องปฏิบัติตามระเบียบวินัยที่พ่อแม่กำหนดไว้ ถูกควบคุมและอยู่ในสายตาหรือถูกคุ้มครองป้องกันให้ความช่วยเหลือตลอดเวลาเมื่อเปรียบเทียบกับชุดการ จัดประสบการณ์การเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์จึงทำให้เด็กกลุ่มนี้มีทักษะทางสังคมสูงกว่าการเลี้ยงดูแบบปล่อยปละละเลย ซึ่งเป็นการเลี้ยงดูที่พ่อแม่ไม่สนใจที่จะอบรมสอนลูกปล่อยให้ลูกทำตามอำเภอใจ ไม่มีใครคอยชี้แนะแนวทางที่ถูกต้อง และเหมาะสมให้ ไม่สนใจความเป็นอยู่ ไม่ดูแลยามเจ็บไข้ ให้ความรักแบบลำเอียง หรือดูต่ำลงโทษแรงเกินเหตุ บางครั้งก็ปล่อยหน้าที่เลี้ยงดูให้เป็นของคนอื่น เลี้ยงดูแบบตามมีตามเกิดสอดคล้องกับ Perris et al. (1980 อ้างถึงใน ฌอนมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์, 2558, หน้า 88)

ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบปฏิเสธทอดทิ้ง (Rejection Style) เป็นการการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่แบบใช้การลงโทษและไม่ให้ความรักความอบอุ่น ไม่สนใจ และไม่ยอมรับเด็กสอดคล้องกับ Rogers (1972 อ้างถึงใน นภนทร ธรรมบวร, 2549, หน้า 27) ได้กล่าวไว้ว่า การอบรมเลี้ยงดูแบบทอดทิ้ง (Rejection) เป็นวิธีการอบรมเลี้ยงดูของพ่อแม่ที่ทำให้เด็กรู้สึกว่าเขาถูกเกลียดชัง ไม่ได้รับการเอาใจใส่ สนับสนุนหรือให้คำแนะนำเท่าที่ควร มักใช้วิธีการลงโทษที่รุนแรง และปราศจากเหตุผล ไม่ให้ความสนิทสนมเป็นกันเองและปล่อยปละละเลยความเป็นอยู่ ทำให้เด็กขาดความรัก ความอบอุ่น ความห่วงใยจากผู้ให้กำเนิดมีอารมณ์ที่ไม่มั่นคงและขาดทักษะทางสังคมที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่น สอดคล้องกับนภนทร ธรรมบวร (2549, หน้า 84) ได้กล่าวไว้ว่าการอบรมเลี้ยงดู พ่อแม่เป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการอบรมเลี้ยงดูเด็กให้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่และมีความพร้อม ทั้งทางร่างกายและจิตใจจนสามารถที่จะปรับตัวให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะช่วงต้นของชีวิตและวัยก่อนเรียน ดังนั้น การอบรมเลี้ยงดูเด็กในเบื้องต้นจึงเป็นการวางรากฐานการดำเนินชีวิตให้กับเด็ก และมีอิทธิพลต่อการสร้างบุคลิกภาพและพฤติกรรมแก่เด็ก โดยที่เด็กจะเรียนรู้ค่านิยม ทักษะคิด ความเชื่อ และพฤติกรรมต่าง ๆ ที่พึงประสงค์และไม่พึงประสงค์ในสังคมจากการสั่งสอนและชี้แนะของพ่อแม่ผู้ปกครองเป็นส่วนใหญ่ วิธีการอบรมเลี้ยงดูเด็กที่ไม่เหมาะสมย่อมทำให้เด็กแสดงพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมหรือมีปัญหาได้ เช่น เด็กที่มีพฤติกรรมก้าวร้าวมักมีสาเหตุมาจากการขาดความรัก ความเอาใจใส่ การอบรมสั่งสอน ความอบอุ่นในครอบครัว ซึ่งอาจส่งผลให้พัฒนาการตามวัยของเด็กหยุดชะงักหรือล้มเหลวได้

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 ครูผู้สอนในระดับปฐมวัยควรศึกษาเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยประยุกต์วิธีการหลากหลายโดยคำนึงถึงเป้าหมายที่เด็กได้รับโดยเฉพาะความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมควรเตรียมสื่อ อุปกรณ์ในการจัดประสบการณ์ให้พร้อมก่อนการดำเนินกิจกรรมเพื่อให้เด็กได้รับการพัฒนาครบตามขั้นตอน

1.2 ควรศึกษาคู่มือชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้ให้เข้าใจก่อนนำไปจัดประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมทักษะในด้านอื่น ๆ เช่น ความคิดริเริ่ม ความมั่นใจ ความภูมิใจความสามารถในตนเอง ซึ่งส่งผลไปถึงให้เด็กปฐมวัยสามารถที่จะเรียนรู้ในทักษะที่สูงขึ้นควรส่งเสริมทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ให้แก่เด็กด้วย

1.3 การจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ต้องจัดให้ครบ 5 ขั้นตอน ได้แก่ การกำหนดจุดมุ่งหมายในการทำงาน การวางแผนงาน การปฏิบัติงานตามแผน การประเมินผลและปรับปรุงงาน และการปรับปรุงงานผ่านกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งการจัดกิจกรรมดังกล่าวนอกจากจะช่วยส่งเสริมทางด้านความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมแล้วยังช่วยส่งเสริมทางด้านอื่น ๆ อีกด้วย เช่น ภาษา การอยู่ร่วมกันเป็นกลุ่มคณะ ความรับผิดชอบ ความจำ มีเหตุผล คิดนอกกรอบอย่างสร้างสรรค์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ที่มีผลต่อความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเอง และทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยในโรงเรียนอื่น ๆ ที่มีความหลากหลายในบริบท จึงจะสามารถทำให้ผลการศึกษามีความหลากหลาย และชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษาทักษะกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์ที่มีผลต่อความสามารถด้านอื่น เช่น การทัศนศึกษา การเยี่ยมชุมชน และแบบโครงการ เป็นต้น

2.3 ควรมีการใช้แนวคิดในการจัดประสบการณ์ด้วยชุดการจัดประสบการณ์เรียนรู้โดยใช้กิจกรรมกลุ่มร่วมกับกระบวนการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ตามแนวคิดของทอแรนซ์มาผลิตหรือพัฒนาสื่อนวัตกรรมใหม่ ๆ สำหรับครูปฐมวัย

2.4 ควรมีการเปรียบเทียบความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ความเชื่อมั่นในตนเองและทักษะทางสังคมกับการจัดประสบการณ์รูปแบบอื่น ๆ ด้วย

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560*. กรุงเทพฯ: กรมวิชาการ.
- เกศรินทร์ ทาริ. (2556). อิทธิพลการอบรมเลี้ยงดูเด็กต่อความคาดหวังในบทบาทของบิดาของนิสิตชาย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. *ปริญญานพนธ์* กศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- จิราภรณ์ ส่องแสง. (2550). ผลการใช้กิจกรรมศิลปะบูรณาการที่มีต่อความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, 9(4), 66-79.
- จุฑามาศ แก่นเพชร และคณะ. (2559). *โครงการเสริมสร้างสุขอนามัย สุขนิสัยเด็กปฐมวัย (กิจกรรมหนูน้อยสุขภาพดี)*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยสวนดุสิต.
- ชนกนาล จริตเชื้อ. (2549). การเปรียบเทียบพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดประสบการณ์แบบไฮ/สโคป. *วิทยานิพนธ์* ค.ม. พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.
- ณัฐนิช สมะจิตร์. (2558). การพัฒนาความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์ด้วยกระบวนการทางวิจัย. *วิทยานิพนธ์* ศศ.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ดลยา จิตตะยโสธร. (2558). รูปแบบการอบรมเลี้ยงดู : แนวคิดของ Diana Baumrind's Parenting Styles. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, 29(4), 187-192.
- ถนอมรัตน์ ประสิทธิ์เมตต์. (2558). *พัฒนาการเด็กปฐมวัยไทย เขตบริการสุขภาพที่ 4*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- ธีรากร เมธีรัตน์. (2556). การพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับนักเรียนออทิสติกใน โรงเรียนเรียนร่วม ระดับประถมศึกษาโดยใช้เรื่องราวทางสังคม. *วิทยานิพนธ์* ศษ.ม. ขอนแก่น: มหาวิทยาลัยขอนแก่น.
- นงนเรศ ธรรมบวร. (2553). *การพัฒนาระบบการคิดในเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- _____. (2558). *บทบาทของครอบครัวกับการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ
- นิตยา ประพฤติกิจ. (2556). *การพัฒนาเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- นุช เล็กประโคน. (2557). ผลการจัดกิจกรรมแบบปฏิบัติการทดลองที่มีต่อทักษะการแสวงหาความรู้ของเด็กปฐมวัย โรงเรียนเทศบาล 2 "อิสานธีรวิทยาการ" จังหวัดบุรีรัมย์. *วิทยานิพนธ์* ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.
- บุญฤทธิ์ บุญยมณีรัตน์. (2554). ผลของการจัดการเรียนการสอนเรื่องน้ำโดยใช้กระบวนการคิดแก้ปัญหาอนาคตที่มีต่อพฤติกรรมการใช้ตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของเด็กวัยอนุบาล. *วิทยานิพนธ์* ค.ม. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ผาสุก ปิ่นแก้ว. (2552). การศึกษาความสัมพันธ์การอบรมเลี้ยงดูในครอบครัวกับความคิดสร้างสรรค์ของเด็กก่อนเรียน. *ปริญญานพนธ์* วท.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- พิมพ์ิกา คงรุ่งเรือง. (2542). การศึกษาลักษณะพฤติกรรมความเชื่อมั่นในตนเองของเด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเคลื่อนไหวและจังหวะตามแผนแห่งการเรียนรู้ของไฮ/สโคป. *ปริญญานพนธ์* ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พิมพ์บุญ ไวว่อง. (2557). ความสามารถในการแก้ปัญหาของเด็กปฐมวัยที่สอนโดยกิจกรรมเล่านิทานปลายเปิด ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเป็ด อำเภอเมือง จังหวัดขอนแก่น. *Journal of Education Khon Kaen University (Graduate Studies Research)*, 2(1), 127-135.
- ภริญา กิจพัฒนาเจริญ. (2556). *ผลพัฒนาความเชื่อมั่นในตนเองในการแสดงบนเวทีของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนสาธิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร (ฝ่ายประถม)*. *วิทยานิพนธ์* ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- โรงเรียนบ้านนาอ่างม่วงคำ. (2561). *รายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2561 สกลนคร*. สกลนคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1.
- ลักขณา สรวิวัฒน์. (2556). *จิตวิทยาในชีวิตประจำวัน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.
- ศุภฤทธิ ไชยเลิศ. (2557). ความสามารถในการคิดแก้ปัญหาของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่เรียนรู้โดยใช้ปัญหาเป็นฐาน. *วารสารพิษณุพนธ์*, 11(2), 86-99.
- สันต์หทัยวิทยา รังสีพงษ์. (2556). ปัจจัยชีวิตสังคมและการอบรมเลี้ยงดูที่เกี่ยวข้องกับ ความสามารถในการคิดอย่างมีเหตุผลรอบด้านของนักเรียนอาชีวศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *ปริญญานพนธ์* ค.ม. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานเลขาธิการของคณะกรรมการยุทธศาสตร์ชาติ. (2562). *กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงศ์. (2556). *แนวคิดสู่แนวปฏิบัติ: แนวการจัดประสบการณ์ปฐมวัยศึกษา*. กรุงเทพฯ: ดวงกลม.
- สุวิทย์ มูลคำ. (2553). *19 วิธีจัดการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะ*. กรุงเทพฯ: ภาพพิมพ์.
- อารี รังสินธ์. (2550). *การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของเด็กนักเรียนวัยรุ่น*. เอกสารการ สอนชุดวิชา พฤติกรรมวัยรุ่น หน่วยที่ 11 (ข). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.